

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 44/2021-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. januára 2021 v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Miloša Maďara predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľky obchodnej spoločnosti REPROX, a. s., Južná trieda 78, Košice, IČO 36 192 333, zastúpenej advokátskou kanceláriou IURISTICO s. r. o., Cimborkova 13, Košice, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Matej Kukura, PhD., vo veci namietaného porušenia čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na rovnosť účastníkov podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 1 Co 12/2015 z 18. mája 2016 a jeho vydaniu predchádzajúcim postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 116/2018, sp. zn. 3 Cdo 117/2018 z 28. novembra 2018 a jeho vydaniu predchádzajúcim postupom a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti REPROX, a. s., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkové okolnosti prípadu a obsah napadnutých rozhodnutí

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. februára 2019 doručená ústavná sťažnosť obchodnej spoločnosti REPROX, a. s., Južná trieda 78, Košice, IČO 36 192 333 (ďalej len „sťažovateľka“), doplnená podaním z 18. februára 2019, ktorou sťažovateľka namieta porušenie čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 Co 12/2015 z 18. mája 2016 (ďalej aj „napadnutý rozsudok krajského súdu“) a jeho vydaniu predchádzajúcim postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Cdo 116/2018, sp. zn. 3 Cdo 117/2018 z 28. novembra 2018 (ďalej aj „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“) a jeho vydaniu predchádzajúcim postupom.

2. Ústavná sťažnosť sťažovateľky je vedená pod sp. zn. Rvp 323/2019 a v súlade s čl. X bodom 5 písm. c) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 schváleného 16. októbra 2019 bola náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov prerozdelená a 17. októbra 2019 pridelená sudcovi spravodajcovi Rastislavovi Kaššákovi.

3. Podľa čl. II bodu 5 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky schváleného na zasadnutí pléna ústavného súdu konanom 16. decembra 2020 na obdobie od 1. januára 2021 do 31. decembra 2021 (ďalej len „rozvrh práce“) je na konanie vo veciach patriacich do pôsobnosti senátov ústavného súdu v jednotlivých prípadoch príslušný ten senát ústavného súdu, ktorého členom je sudca spravodajca, ktorému bola vec

pridelená. V súlade s čl. II bodom 3.1 rozvrhu práce pri predkladaní pridelených vecí do senátu sudcom spravodajcom Rastislavom Kaššákom pracuje prvý senát ústavného súdu v zložení Rastislav Kaššák (predseda senátu), Jana Baricová a Miloš Maďar. Ústavnú sťažnosť sťažovateľky preto predbežne prerokoval senát v zložení uvedenom v záhlaví tohto rozhodnutia.

4. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že žalobou podanou Okresnému súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) sa sťažovateľka domáhala proti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaný v 1. rade“) a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaný v 2. rade“) určenia neplatnosti zmluvy o pôžičke z 20. júna 2000, ktorú uzavrela ako dlžník so žalovaným v 1. rade a ktorej predmetom bolo poskytnutie pôžičky v sume 199 163,51 € [6 000 000 Sk; (ďalej len „zmluva o pôžičke I“)], a súčasne určenia neplatnosti zmluvy o pôžičke z 20. júna 2000 uzavretej so žalovaným v 2. rade, ktorej predmetom bolo poskytnutie pôžičky v sume 591 449,25 € [17 818 000 Sk; (ďalej len „zmluva o pôžičke II“)].

4.1 Podanú žalobu sťažovateľka odôvodnila tým, že obe zmluvy o pôžičke uzavrela pod nátlakom zo strany žalovaných v 1. a 2. rade, pričom tvrdila, že k reálnemu odovzdaniu peňazí žalovanými nikdy nedošlo.

5. Rozsudkom sp. zn. 19 C 160/2003 z 9. septembra 2014 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) okresný súd žalobu sťažovateľky zamietol a zaviazal ju nahradiť žalovanému v 1. rade trovy konania v sume 17 156,85 € a žalovanému v 2. rade trovy konania v sume 15 511,89 € do troch dní od právoplatnosti rozsudku.

5.1 Vykonaným dokazovaním okresný súd zistil, že sťažovateľka v zmysle oboch zmlúv o pôžičkách realizovala 18. septembra 2000 v prospech žalovaných v 1. a 2. rade ako zábezpeku pôžičky zabezpečovací prevod dvoch nehnuteľností v jej vlastníctve a súčasne splnenie svojho záväzku zabezpečila ručením [REDAKOVANÉ] (štatutárny orgán sťažovateľky). Okresný súd vyhodnotil, že sťažovateľka neunesla dôkazné bremeno, pokiaľ ide o jej tvrdenia týkajúce sa nátlaku zo strany žalovaných a tiež pokiaľ ide o neodovzdanie finančných prostriedkov žalovanými, pretože príjmový doklad založený v súdnom spise osvedčuje, že sťažovateľka prijala od žalovaného v 1. rade z titulu pôžičky sumu

199 163,51 € (6 000 000 Sk). Prijatie pôžičky sťažovateľkou vyplýva podľa názoru okresného súdu taktiež z jej vyhlásenia obsiahnutého v zmluve o zabezpečení záväzku prevodom práva z 18. septembra 2000, pričom svedecké výpovede a účtovné doklady predložené sťažovateľkou okresný súd považoval len za nepriame dôkazy, ktoré nemajú takú dôkaznú silu ako samotný príjmový doklad. Vo vzťahu k zmluve o pôžičke II okresný súd síce konštatoval stratu príjmového dokladu žalovaným v 2. rade, no napriek tomu uveril jeho tvrdeniu, že k faktickému poskytnutiu pôžičky sťažovateľke došlo. Sťažovateľka tak podľa okresného súdu neunesla dôkazné bremeno a nepreukázala, že finančné prostriedky jej neboli žalovaným v 2. rade odovzdané. Tvrdenie žalovaného v 2. rade o poskytnutí pôžičky sťažovateľke o týždeň skôr, ako došlo k podpísaniu samotnej zmluvy o pôžičke II, okresný súd vyhodnotil len ako prehlásenie dlžníka o prijatí tejto skôr poskytnutej pôžičky a dohodu (nováciu) o podmienkach jej splácania.

6. Na základe odvolania sťažovateľky krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok okresného súdu vo výroku o zamietnutí žaloby o určenie neplatnosti zmluvy o pôžičke I (t. j. zmluvy o pôžičke uzavretej medzi sťažovateľkou a žalovaným v 1. rade) a v prevyšujúcej časti a tiež v súvisiacom výroku o trovách konania rozsudok okresného súdu zrušil a v rozsahu zrušenia mu vec vrátil na ďalšie konanie. Súčasne zrušil uznesenie okresného súdu z 10. decembra 2014, ktorým bola sťažovateľke uložená povinnosť zaplatiť súdny poplatok.

6.1 Krajský súd sa vo vzťahu k určeniu neplatnosti zmluvy o pôžičke I stotožnil s názorom okresného súdu, že žalovaný v 1. rade poskytnutie pôžičky preukázal príjmovým dokladom, pričom sťažovateľka na vyvrátenie tohto dôkazu a na preukázanie tvrdenia, že zmluvu o pôžičke I uzavrela pod nátlakom, nepredložila žiadne relevantné dôkazy.

6.2 Pokiaľ však ide o určenie neplatnosti zmluvy o pôžičke II, krajský súd poukázal na skutočnosť, že už v dvoch predchádzajúcich zrušujúcich uzneseniach vyslovil pre okresný súd záväzný právny názor týkajúci sa preukázania reálneho odovzdania pôžičky dlžníkovi ako základnej podmienky platnosti zmluvy o pôžičke. Dôkazné bremeno pritom zaťažuje žalovaného v 2. rade ako veriteľa, pretože podľa krajského súdu nemožno od sťažovateľky spravodlivo žiadať preukázanie neexistujúceho plnenia. Ako právne významnú krajský súd vyhodnotil samotnú výpoveď žalovaného v 2. rade o poskytnutí

pôžičky po častiach, čo podľa názoru krajského súdu do značnej miery spochybňuje splnenie zákonnej podmienky prenechania pôžičky, keďže podľa príjmového dokladu malo dôjsť k odovzdaniu celého predmetu pôžičky pri uzavretí zmluvy o pôžičke, t. j. 20. júna 2000. Za plnenia vyplývajúce z tejto zmluvy možno preto považovať iba také, ktoré boli vykonané po dátume uzavretia zmluvy o pôžičke. Krajský súd súčasne okresnému súdu vytkol, že svoj názor o aplikácii inštitútu novácie podľa Občianskeho zákonníka presvedčivo nezdôvodnil a nestotožnil sa ani s jeho záverom, že tvrdenie žalovaného v 2. rade o odovzdaní pôžičky ešte pred uzavretím samotnej zmluvy predstavuje len prehlásenie dlžníka o prijatí skôr poskytnutej pôžičky. Podľa názoru krajského súdu v konaní zistené skutočnosti, najmä výpoveď žalovaného v 2. rade, nasvedčujú, že uzavretie zmluvy o pôžičke II malo byť spôsobom usporiadania bližšie nekonkretizovaných záväzkovoprávných vzťahov medzi stranami sporu. Z tohto dôvodu krajský súd v tejto časti rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, pričom mu uložil opätovne vyhodnotiť vykonané dôkazy a svoje rozhodnutie presvedčivo zdôvodniť.

7. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu podala v celom rozsahu sťažovateľka dvomi samostatnými podaniami dovolania a žiadala napadnutý rozsudok zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

7.1 Prípustnosť prvého dovolania sťažovateľka odôvodnila § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), pričom vadu zmätočnosti vo vzťahu k zrušujúcemu výroku napadnutého rozsudku videla v postupe krajského súdu odporujúcom vtedy platnému a účinnému § 221 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“). Zastávala názor, že krajský súd mal rozsudok okresného súdu zmeniť a jej žalobe o určenie neplatnosti zmluvy o pôžičke II vyhovieť, a nie ho zrušiť a vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Pochybenie krajského súdu videla sťažovateľka aj v neuvedení zákonného ustanovenia, na základe ktorého bol rozsudok okresného súdu v tejto časti zrušený. Sťažovateľka súčasne k potvrdzujúcemu výroku napadnutého rozsudku namietala absenciu logického vysporiadania sa s dôkaznými prostriedkami a nepostačujúce vyhodnotenie dôkazov konajúcimi súdmi. V prípade, ak totiž bola dôveryhodnosť kvitancie v konaní spochybnená, bolo povinnosťou konajúcich súdov skúmať, či k reálnemu odovzdaniu pôžičky žalovaným v 1. rade skutočne došlo. Podľa sťažovateľky žalovaný v 1. rade

neuniesol dôkazné bremeno, pokiaľ ide o preukázanie jeho solventnosti, a teda možnosti sťažovateľke poskytnúť tak veľkú sumu peňazí ako pôžičku. Poukázala tiež na to, že v konaní namietala aj absolútnu neplatnosť zmluvy o pôžičke I z dôvodu neurčitosti jej ustanovení, k čomu sa však krajský súd žiadnym spôsobom nevyjadril.

7.2 Prípustnosť druhého dovolania sťažovateľka vyvodzovala z § 421 ods. 1 písm. b) CSP, pričom ako dosiaľ najvyšším súdom neriešené formulovala dve otázky. Prvou otázkou nastolila problematiku váhy súkromnej listiny a miery dôkazného bremena v prípadoch pôžičiek väčšieho rozsahu a sporných okolností. Navrhla, aby najvyšší súd ustálil, že v prípade pôžičiek väčšieho rozsahu nie je možné kvitanciu dlžníka o prijatí pôžičky od veriteľa považovať za postačujúci dôkaz o poskytnutí pôžičky, ak vonkajšie okolnosti nenasvedčujú, že k reálnemu poskytnutiu pôžičky došlo. Za druhú najvyšším súdom nevyriešenú otázku sťažovateľka označila otázkou neurčitosti a vnútorného rozporu ustanovení zmluvy o pôžičke I, konkrétne poukázala na rozpor medzi čl. I zmluvy, podľa ktorého sa veriteľ (ešte len) zaviazal poskytnúť dlžníkovi pôžičku, a čl. II, v zmysle ktorého (už) pôžičku poskytol.

8. Najvyšší súd napadnutým uznesením obe dovolania sťažovateľky ako neprípustné odmietol podľa § 447 ods. 1 písm. c) CSP a žalovaným v 1. a 2. rade priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

8.1 Vo vzťahu k prvému dovolaniu sťažovateľky smerujúcemu proti zrušujúcemu výroku napadnutého rozsudku krajského súdu (majúceho povahu uznesenia) najvyšší súd uviedol, že nejde o rozhodnutie odvolacieho súdu vo veci samej ani o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. Prípustnosť dovolania tak proti zrušujúcemu výroku krajského súdu nevyplýva z § 420 CSP. Pokiaľ ide o dovolanie namierené proti potvrdzujúcemu výroku napadnutého rozsudku krajského súdu, najvyšší súd nepovažoval tvrdenie sťažovateľky o nedostatočnom odôvodnení napadnutého rozsudku krajského súdu za opodstatnené, pretože podľa jeho názoru oba sudy nižšej inštancie svoje rozhodnutia náležite odôvodnili. Vo vzťahu k ďalším dovolacím námietkam sťažovateľky najvyšší súd odkázal na svoju judikatúru, z ktorej vyplýva, že nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých dôkazov ani nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP.

8.2 Ako neprípustné vyhodnotil najvyšší súd aj druhé dovolanie sťažovateľky, čo odôvodnil tým, že prípustnosť dovolania proti zrušujúcemu výroku rozsudku krajského súdu nemožno vyvodiť z § 421 ods. 1 CSP. K tej časti dovolania sťažovateľky, ktorou je napadnutý potvrdzujúci výrok rozsudku krajského súdu, najvyšší súd uviedol, že prvá otázka sformulovaná sťažovateľkou je skutkovou (a nie právnou) otázkou, pretože sa týka unesenia dôkazného bremena sporovými stranami. Táto otázka podľa najvyššieho súdu nevykazuje znak relevantnosti podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, preto je dovolanie v tejto časti neprípustné. Pokiaľ ide o druhú nastolenú otázku, najvyšší súd nesúhlasil s tvrdením sťažovateľky, že táto otázka nebola v jeho rozhodovacej činnosti ešte riešená. V tomto smere poukázal na tri svoje rozhodnutia, ktoré preukazujú, že predmetná otázka už bola najvyšším súdom vyriešená, preto dovolanie ani v tejto časti nepripustil podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

II.

Argumentácia sťažovateľky

9. Sťažovateľka v úvode ústavnej sťažnosti stručne rekapituluje skutkový stav a poukazuje na obsah dovolaní, ktoré podala proti napadnutému rozsudku krajského súdu. Tvrdí, že najvyšší súd vec „*nesprávne právne posúdil*“, keď jej dovolanie napadnutým uznesením odmietol, čím jej odňal právo na prístup k dovolaciemu súdu. Sťažovateľka je presvedčená, že prvá ňou nastolená otázka (bod 7.2), ktorá opodstatňovala prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, je právnou otázkou, aj napriek tomu, že sa týkala aj hodnotenia dôkazov. Sťažovateľka totiž nežiadala, aby najvyšší súd prehodnocoval výsledok dokazovania vykonaného súdmi nižšej inštancie, ale len aby sa „*zaoberal súdmi aplikovanými východiskami pre hodnotenie dôkazov a stanovením dôkazného bremena*“. Sťažovateľka nesúhlasí ani s konštatovaním najvyššieho súdu v napadnutom uznesení, že jej druhá formulovaná právna otázka už bola v ustálenej rozhodovacej praxi najvyššieho súdu vyriešená. Aj v tomto prípade ide podľa sťažovateľky o nesprávne právne posúdenie, ktoré jej odníma právo na prístup k dovolaciemu súdu. Sťažovateľka zdôrazňuje, že v rozhodnutiach, na ktoré odkázal v napadnutom uznesení najvyšší súd, buď nešlo o riešenie jej (druhej) právnej otázky, alebo táto bola riešená

len v „*nepoužitelnom kontexte*“. Navyše, predmetné rozhodnutia (sp. zn. 5 Cdo 205/2008, 7 M Cdo 12/2011, 4 Cdo 288/2015, pozn.) nie sú podľa sťažovateľky ani publikované judikáty, a tak nepredstavujú ustálenú rozhodovaciu prax najvyššieho súdu.

10. Sťažovateľka rovnako ako v podanom dovolaní nesúhlasí s postupom krajského súdu, ktorý v časti zrušil rozsudok okresného súdu, pretože podmienky na takéto rozhodnutie neboli v danom prípade splnené. Krajský súd mal podľa sťažovateľky postupovať „*jediným zákonne možným spôsobom*“ a rozsudok okresného súdu zmeniť podľa v tom čase platného a účinného § 220 OSP a jej žalobe vyhovieť. Týmto postupom krajský súd odňal sťažovateľke právo na „*zákonom predpokladané rozhodnutie vydané v predpokladanom čase*“, čím došlo okrem porušenia práva na spravodlivé súdne konanie aj k porušeniu princípov podľa čl. 1 ods. 1 s čl. 2 ods. 2 ústavy.

11. V ďalšej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľka argumentuje, že napriek nevyhodnoteniu pre posúdenie veci podstatných dôkazov okresným súdom sa krajský súd bez všetkého len stotožnil s rozsudkom okresného súdu s poukazom na § 219 ods. 2 OSP (účinného do 30. júna 2016). Sťažovateľka okresnému súdu a krajskému súdu vytýka, že žiadnym spôsobom nereflektovali na jej zásadnú námietku súvisiacu s absolútnou neplatnosťou zmluvy o pôžičke podľa § 37 Občianskeho zákonníka z dôvodu neurčitosti jej písomného dojednania. Uvedenú vadu nenapravil ani najvyšší súd, keď na túto výhradu len stručne reagoval v bode 20.1 napadnutého uznesenia.

12. S poukazom na viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu a ústavného súdu týkajúce sa porušenia práva na spravodlivé súdne konania v prípade nedostatku odôvodnenia súdneho rozhodnutia sťažovateľka uvádza, že krajský súd mal odpovedať na všetky podstatné argumenty, akými boli tvrdenia a nepriame dôkazy vo vzťahu k neplatnosti zmlúv o pôžičkách I a II. Sťažovateľka vyjadruje presvedčenie, že po vyhodnotení týchto argumentov by konajúce súdy dospeli k rozhodnutiam v jej prospech. Tým, že najvyšší súd „*odobril zberné vysporiadanie sa*“ s jej podstatnými argumentmi a predloženými dôkazmi zo strany súdov nižšej inštancie, porušil jej právo na spravodlivé súdne konanie s „*dopadom na práva materiálne (vlastnícke právo a pokojné užívanie majetku)*“.

13. V závere sťažovateľka vyjadruje svoj nesúhlas s právnym názorom najvyššieho súdu, že zrušujúci výrok napadnutého rozsudku krajského súdu nepredstavuje konečné rozhodnutie vo veci. Pri takých závažných vadách postupu súdu vymedzených v § 420 CSP je neprípustné, aby bola sťažovateľka nútená čakať na konečné rozhodnutie vo veci.

14. Vzhľadom na uvedené sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí jej ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie vo veci samej nálezom rozhodol:

„Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, na rovnosť pred súdom a rovný prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 12 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy SR, na právnu istotu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy SR a na konanie súdu spôsobom stanoveným zákonom podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 2 ods. 2 Ústavy SR, právo vlastníť majetok podľa čl. 20 Ústavy SR a na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru konaním a uznesením Najvyššieho súdu SR zo dňa 28. novembra 2018, sp. zn. 3Cdo/116/2018, 3Cdo/117/2018, v spojení s konaním a rozsudkom Krajského súdu v Košiciach zo dňa 18. mája 2016, sp. zn. 1Co/12/2015, porušené boli.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 28. novembra 2018, sp. zn. 3Cdo/116/2018, 3Cdo/117/2018, a rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo dňa 18. mája 2016, sp. zn. 1Co/12/2015, s a zrušujú a vec sa vracia Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky a Krajský súd v Košiciach sú povinné nahradiť sťažovateľovi spoločne a nerozdielne trovy konania v sume 415,51 €, ktoré je povinný vyplatiť na účet advokátskej kancelárie IURISTICO s. r. o. do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.“

III.

Relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

15. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

16. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

17. Pri prieskume ústavnej sťažnosti sťažovateľky ústavný súd vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, podľa ktorej zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie práva s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z postavenia ústavného súdu ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti však vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutia všeobecných súdov v prípade, ak v konaní, ktoré im predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Ústavný súd je oprávnený a povinný posúdiť neústavnosť konania a rozhodovania všeobecných súdov vo veciach, v ktorých niet iného súdu, aby prerokoval a rozhodol o tom, či bolo alebo nebolo porušené základné právo alebo sloboda účastníka konania (strany sporu) pred všeobecným súdom (m. m. I. ÚS 5/00, II. ÚS 143/02, III. ÚS 60/04, II. ÚS 83/06).

18. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním, o postavení jeho sudcov a ich bezúhonnosť ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v čl. I § 1 až § 13 a § 16 až § 28 a § 32 až § 248 a § 250 a § 251. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

19. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

19.1 Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) podľa § 42 ods. 2 písm. f), g), q) r), t) alebo písm. v), ktorý je zjavne neopodstatnený.

20. O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť aj absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť ústavnej sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

21. Podľa čl. 1 ods. 1 ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.

22. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobe, ktorý ustanoví zákon.

23. Podľa čl. 12 ods. 1 ústavy ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné.

24. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

25. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

26. Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

27. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

28. Podľa čl. 1 vety prvej dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok.

29. Vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd už v minulosti judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

30. Ústavný súd pritom akcentuje, že čl. 46 ods. 1 ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy

jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu zakotvených v čl. 46 až čl. 50 ústavy (I. ÚS 117/05). V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je účelom práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy), ako aj práva na spravodlivý súdny proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru) zaručiť každému prístup k súdu, čomu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú [čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04)].

31. Rešpektujúc judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre neustále pripomína, že jedným z kľúčových princípov spravodlivého súdneho konania, ako ich garantuje čl. 6 ods. 1 dohovoru, je aj právo na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Jeho obsahom je právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom, jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Princíp spravodlivosti („*fairness*“) pritom zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody (napr. III. ÚS 135/04, III. ÚS 198/05, III. ÚS 34/07). Potreba náležite odôvodniť súdne rozhodnutie je daná tiež vo verejnom záujme, pretože je jednou zo záruk, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny, neprehľadný a že rozhodovanie súdu je kontrolovateľné verejnosťou (IV. ÚS 296/09).

32. Súčasťou tohto základného práva však nie je právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov, teda za porušenie tohto základného práva nemožno považovať neúspech (nevyhovenie návrhu) v konaní pred všeobecným súdom (napr. I. ÚS 8/96, III. ÚS 197/02, III. ÚS 284/08). Právo na súdnu ochranu je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po použití relevantných právnych noriem vo veci rozhodnú za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie.

IV.

Posúdenie vecí ústavným súdom

33. Podstata ústavnej sťažnosti spočíva v námietke sťažovateľky o porušení jej označených práv podľa ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu postupom krajského súdu a jeho napadnutým rozsudkom a postupom najvyššieho súdu a jeho napadnutým uznesením.

IV.1 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu a jeho vydaniu predchádzajúcim postupom

34. Sťažovateľka vo vzťahu k postupu krajského súdu a jeho napadnutému rozsudku formuluje v ústavnej sťažnosti dve zásadné námietky, a to že

- v odôvodnení napadnutého rozsudku absentuje uvedenie zákonného ustanovenia v tom čase platného a účinného Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého krajský súd zrušil rozsudok okresného súdu vo výroku o zamietnutí žaloby sťažovateľky o určenie neplatnosti zmluvy o pôžičke II a v rozsahu zrušenia vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie, pričom podľa sťažovateľky nebol na takýto postup daný zákonný dôvod (prvá námietka), a

- krajský súd sa nevysporiadal s podstatnými námietkami sťažovateľky, najmä s jej námietkou týkajúcou sa neurčitosti oboch zmlúv o pôžičkách spôsobujúcou ich absolútnu neplatnosť podľa § 37 Občianskeho zákonníka, čo má za následok nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozsudku (druhá námietka).

35. Pred posúdením vymedzených námietok sťažovateľky dáva ústavný súd do pozornosti, že podľa § 124 poslednej vety zákona o ústavnom súde ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok, lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku. V danom prípade bolo písomné vyhotovenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu doručené právnomu

zástupcovi sťažovateľky 17. decembra 2018, preto je dvojmesačná lehota na podanie ústavnej sťažnosti zachovaná aj vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu.

36. Požiadavky kladené na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia (definované v bodoch 31 a 32) bol povinný pri rozhodovaní rešpektovať aj krajský súd, preto sa ústavný súd v rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti oboznámil s tou časťou odôvodnenia jeho napadnutého rozsudku, ktorá je pre zhodnotenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti podstatná a umožní mu posúdiť, či zo strany krajského súdu k splneniu týchto požiadaviek skutočne došlo.

37. Podstata prvej námietky spočíva v tvrdení sťažovateľky o nesprávnom postupe a rozhodnutí krajského súdu, ktorý v časti zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie bez toho, aby boli na takýto postup splnené zákonné predpoklady, pričom v odôvodnení napadnutého rozsudku súčasne absentuje uvedenie zákonného ustanovenia, podľa ktorého krajský súd takto rozhodol. Sťažovateľka je toho názoru, že krajský súd mal sám vo veci rozhodnúť a rozsudok okresného v tejto časti zmeniť podľa v tom čase platného a účinného § 220 OSP.

37.1 K predmetnej výhrade sťažovateľky ústavný súd uvádza, že krajský súd o jej podanom odvolaní proti rozsudku okresného súdu rozhodol ešte za účinnosti predchádzajúcej procesnoprávnej úpravy (§ 221 OSP), ktorá na rozdiel od Civilného sporového poriadku neobmedzovala odvolací súd vo viacnásobnom zrušení meritórneho prvoinštančného rozhodnutia v tej istej veci a jeho vrátení na ďalšie konanie, ak na takýto postup videl odvolací súd zákonné dôvody. Až prijatím novej zákonnej úpravy Civilného sporového poriadku (účinnnej od 1. júla 2016), ktorej cieľom bolo nepochybne nielen zrýchlenie konania rozhodnutím v merite veci, ale najmä zabránenie zbytočným zrušujúcim rozhodnutiam zo strany odvolacieho súdu, bol nastolený stav, že odvolací súd môže zrušiť rozhodnutie súdu prvej inštancie iba raz (§ 390 CSP). Pokiaľ sa teda podľa aktuálne platnej a účinnej právnej úpravy súd prvej inštancie aj v poradí druhým rozhodnutím, resp. konaním, ktoré jeho vydaniu predchádzalo, dopustí takých procesných pochybení, ktoré by inak boli dôvodom na jeho opätovné zrušenie (§ 389), musí ich odvolací súd sám odstrániť alebo napraviť v odvolacom konaní (bližšie pozri *Števček, M., Ficová, S.*,

Baricová, J. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016. s. 1306 – 1307.). Vzhľadom na uvedené ústavný súd zastáva názor, že postup a čiastočne zrušujúce rozhodnutie krajského súdu žiadnym spôsobom neodporovali právnej úprave platnej a účinnej v čase vydania jeho rozhodnutia, preto v tomto smere nemožno krajskému súdu nič podstatné a tým menej ústavnoprávne významné vytknúť. Nič na tom nemôže zmeniť ani iná predstava sťažovateľky, resp. jej nesúhlas s týmto výrokom napadnutého rozsudku krajského súdu.

37.2 Ústavný súd síce musí prisvedčiť námietke sťažovateľky, že v odôvodnení napadnutého rozsudku skutočne chýba uvedenie zákonného ustanovenia, podľa ktorého krajský súd rozsudok okresného súdu v časti zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie, avšak z odôvodnenia rozsudku sú zrejmé dôvody, ktoré krajský súd k takémuto rozhodnutiu viedli. Krajský súd vytkol okresnému súdu najmä nerešpektovanie záväzného právneho názoru vysloveného v jeho predchádzajúcich zrušujúcich rozhodnutiach vydaných v tej istej právnej veci a skutočnosť, že na základe vykonaného dokazovania dospel k nesprávnym skutkovým záverom a vec tiež nesprávne právne posúdil. Na základe uvedeného krajský súd (na strane 9) uložil okresnému súdu, aby po vrátení veci opätovne vyhodnotil ním vykonané dokazovanie pri rešpektovaní právneho názoru krajského súdu a svoje skutkové a právne závery v novom rozhodnutí dostatočne a presvedčivo zdôvodnil. Z obsahu napadnutého rozsudku je tak evidentné, že dôvodom zrušenia rozsudku okresného súdu vo výroku o zamietnutí žaloby o určenie neplatnosti zmluvy o pôžičke II boli dôvody, ktoré bolo možné subsumovať pod § 221 ods. 1 písm. h) OSP (účinného do 30. júna 2016). Opomenutie výslovnej citácie predmetného zákonného ustanovenia pritom nemôže podľa názoru ústavného súdu spôsobiť ústavnú neakceptovateľnosť či neudržateľnosť napadnutého rozsudku, a to vzhľadom na logicky, presvedčivo a obsiahlo vysvetlené dôvody tohto postupu a rozhodnutia krajského súdu.

38. Sťažovateľka druhou námietkou obsiahnutou v ústavnej sťažnosti vytyka krajskému súdu, že sa nezaoberal podľa ňou uvedenými a podľa jej názoru pre konanie podstatnými odvolacími námietkami, čo má za následok nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozsudku. V ústavnej sťažnosti pritom explicitne zdôrazňuje, že od krajského súdu (a rovnako ani okresného súdu) nedostala konkrétnu odpoveď na jej relevantnú

námietku týkajúcu sa neurčitosti, resp. vnútornej rozporuplnosti ustanovení oboch zmlúv o pôžičkách, ktorá spôsobuje ich absolútnu neplatnosť v zmysle § 37 Občianskeho zákonníka.

38.1 Po dôkladnom oboznámení sa s obsahom napadnutého rozsudku krajského súdu a zohľadňujúc pritom referenčné námietky sťažovateľky, ústavný súd je toho názoru, že krajský súd adekvátnym spôsobom reagoval na jej podstatnú odvolaciu argumentáciu. Napriek tomu, že sa krajský súd výslovne nezaoberal odvolacou námietkou sťažovateľky o neurčitosti jednotlivých ustanovení písomných zmlúv o pôžičke (tak ako to tvrdí sťažovateľka), uvedené nemožno v tomto konkrétnom prípade vyhodnotiť ako nedostatok riadneho odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu, ktorý by predstavoval porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (a tiež jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru). Krajský súd totiž zreteľne poukázal na skutočnosť, že zmluva o pôžičke je reálny kontrakt, pre ktorého platnosť je okrem preukázania uzavretia zmluvy podstatné práve odovzdanie finančných prostriedkov (poskytnutie pôžičky) dlžníkovi, čo krajský súd v zhode s okresným súdom považoval na základe výsledkov vykonaného dokazovania v prípade zmluvy o pôžičke I za dostatočne preukázané. V tejto súvislosti krajský súd uviedol, že *„žalovaný na preukázanie splnenia tejto zákonnej podmienky označil a aj predložil dôkaz príjmový doklad vyhotovený štatutárnym zástupcom žalobcu, ktorý jeho totožnosť ani nepopieral. Žalobca na vyvrátenie tohto dôkazu v konaní nepredložil v podstate žiadne dôkazy...“*. Krajský súd sa taktiež stotožnil so záverom okresného súdu o neunesení dôkazného bremena sťažovateľkou, aj pokiaľ ide o jej tvrdenie, že zmluvu o pôžičke uzavrela pod psychickým nátlakom a hrozbou fyzického nátlaku zo strany žalovaných v 1. a 2. rade, keďže sťažovateľka na podporu týchto tvrdení neoznačila žiadne dôkazy, hoci *„uvedené konanie predstavuje aj aktuálnu trestnoprávnu zodpovednosť, pričom je zrejmé, že žalobca mal možnosť domáhať sa legálnym postupom ochrany pred takto tvrdeným konaním zo strany žalovaných“*.

38.2 Na základe uvedeného tak ústavný súd dospel k záveru, že ani táto argumentácia sťažovateľky týkajúca sa nedostatočného odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu, konkrétne nezodpovedanie jedinej jej odvolacej námietky nie je spôsobilá spochybniť jeho ústavnú udržateľnosť. Ústavný súd sa presvedčil, že sťažovateľka od krajského súdu

dostala odpoveď na všetky podstatné okolnosti prípadu, pričom je zrejmé, že krajský súd sa kľúčovou otázkou, či v danom prípade došlo k naplneniu podstatného znaku zmluvy o pôžičke, a to reálneho plnenia (poskytnutia pôžičky) zo strany veriteľa, dostatočne zaoberal a svoje úvahy, nadväzujúc pritom na závery okresného súdu, aj riadne odôvodnil.

39. Z týchto dôvodov ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľky v časti namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

IV.2 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu a jeho vydaniu predchádzajúcim postupom

40. Podstata ústavnej sťažnosti v časti, ktorou sťažovateľka namieta porušenie označených práv postupom a napadnutým uznesením najvyššieho súdu, spočíva v námietkach, že najvyšší súd jej odňal právo na prístup k súdu, keď

- sa odmietol zaoberať prvou otázkou vymedzenou sťažovateľkou v podanom dovolaní, ktorá sa týkala posúdenia „*kvitancie o prevzatí sumy pôžičky vyššieho objemu*“, pretože túto otázku nesprávne vyhodnotil ako otázku skutkovú,

- považoval dovolanie sťažovateľky za nepripustné aj pri posúdení jej druhej nastolenej právnej otázky týkajúcej sa „*vplyvu neurčitosti písomného dojednania podstatnej náležitosti zmluvy, pri ktorej sa nevyžaduje písomná forma na jej platnosť*“ z dôvodu, že táto otázka už bola v ustálenej rozhodovacej praxi najvyššieho súdu vyriešená, hoci v rozhodnutiach, na ktoré najvyšší súd odkazuje, nebola predmetná právna otázka riešená vôbec alebo len v nepoužiteľnom kontexte, pričom tieto rozhodnutia podľa sťažovateľky ani nespĺňajú požiadavku na ustálenú rozhodovaciu prax najvyššieho súdu,

- nesprávne konštatoval, že nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia nezakladá vadu podľa § 420 písm. f) CSP, pričom najvyšší súd len „*odobril*“ nedostatočné odôvodnenia rozhodnutí súdov nižšej inštancie, ktoré sa nevysporiadali s podstatnými tvrdeniami sťažovateľky vo vzťahu k poskytnutiu pôžičky na základe zmluvy o pôžičke I.

41. Vzhľadom na to, že napadnutým uznesením najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľky, ústavný súd poukazuje na svoj ustálený právny názor, v zmysle ktorého otázka posúdenia, či sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí zásadne do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd. Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je otázkou zákonnosti a jej riešenie samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľov (m. m. II. ÚS 324/2010). Uvedené však zároveň nevyklučuje, že ústavne konformné posúdenie vlastnej právomoci najvyšším súdom je následne ústavným súdom preskúmateľné v konaní o ústavnej sťažnosti.

42. Pravidlá týkajúce sa prípustnosti dovolania majú za cieľ zaistiť riadny výkon spravodlivosti a zvlášť rešpektovať princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím. Dotknuté osoby musia počítať s tým, že tieto pravidlá budú aplikované. Jednako tieto pravidlá alebo ich používanie nemôžu týmto osobám zabrániť, aby využili existujúci opravný prostriedok (napr. I. ÚS 4/00; rozsudok ESLP vo veci Pérez De Rada Cavanilles proti Španielsku z 28. 10. 1998).

43. V danom prípade sťažovateľka podala proti rozsudku krajského súdu v celom rozsahu dovolania dvomi samostatnými podaniami. Prípustnosť prvého dovolania odôvodnila dovolacím dôvodom zakotveným v § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

44. Najvyšší súd vo vzťahu k namietanej vade zmätočnosti spočívajúcej v tvrdení sťažovateľky o nedostatočnom, arbitrárnom a nepreskúmateľnom odôvodnení potvrdzujúceho výroku napadnutého rozsudku krajského súdu poukázal na závery

zjednocujúceho stanoviska prijatého občianskoprávnym kolégiom najvyššieho súdu pod R 2/2016 (ďalej len „stanovisko“). Právna veta stanoviska znie: „*Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.*“ Najvyšší súd súčasne konštatoval, že zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska nedotkli, preto ho treba považovať aj naďalej za aktuálne.

44.1 Ústavný súd na tomto mieste považuje za potrebné zdôrazniť, že z ústavnoprávneho hľadiska, ako aj z hľadiska relevantnej judikatúry ESLP ťažko bez ďalšieho prijať názor najvyššieho súdu vyslovený v jeho stanovisku R 2/2016, pretože k podstatnej zmene v právnej úprave prípustnosti dovolania po 1. júli 2016 nesporne došlo, pričom nemožno odhliadnuť od skutočnosti, že rovnakú, ale ani obdobnú úpravu, ktorá bola obsiahnutá v § 241 ods. 2 písm. b) OSP (tzv. iná vada), Civilný sporový poriadok vo vzťahu k dovolaniu, resp. jeho odôvodneniu už výslovne ani neobsahuje. Aktuálnosť stanoviska po nadobudnutí účinnosti novej právnej úpravy dovolania je preto potrebné chápať v tom zmysle, že pokiaľ rozhodnutie odvolacieho súdu v podstatných bodoch nespĺňa požiadavky vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, zodpovedá táto okolnosť dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. Včlenením formulácie o práve na spravodlivý proces do textu zákona sa požiadavky na odôvodnenie rozhodnutia neliberalizovali, ale naopak, sprísnil. V konečnom dôsledku zároveň platí, že vo sfére právneho poriadku Slovenskej republiky možno požadovať aj vyšší stupeň ochrany základných práv, než zodpovedá štandardom rozhodovacej činnosti ESLP, ako to vyplýva zo vzťahu dohovoru a zákona podľa čl. 154c ods. 1 ústavy.

44.2 Obdobne nemožno už viac akceptovať ani tvrdenie, že nedostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia nezakladá vadu zmätočnosti, tak ako to konštatoval najvyšší súd v bode 23 napadnutého uznesenia, a to s ohľadom na judikatúru ústavného súdu (napr. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04, III. ÚS 95/06, III. ÚS 311/07), ako aj judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (pozri rozhodnutie H. proti Belgicku z 30. 11. 1987,

sťažnosť č. 8950/80, bod 53 Van de Hurk proti Holandsku z 19. 4. 1994, sťažnosť č. 16034/90, bod 61, Ruiz Torija proti Španielsku z 9. 12. 1994, sťažnosť č. 18390/91, bod 29), z ktorej jednoznačne vyplýva, že právo na riadne, t. j. aj dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho konania. Totiž len také odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka konania na spravodlivý proces (m. m. III. ÚS 209/04). Navyše aj najvyšší súd vo svojich početných rozhodnutiach (napr. sp. zn. 6 Cdo 137/2017, 3 Cdo 3/2018, 1 Obdo 45/2017, 6 Cdo 155/2017) uznal, že jedným z aspektov práva na spravodlivé súdne konanie je aj riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia a jeho nepreskúmateľnosť tak predstavuje vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP, hoci je potrebné podotknúť, že judikatúra najvyššieho súdu nie je v tejto otázke jednotná a rozchádza sa.

44.3 Najvyšší súd sa napriek uvedenému zaoberal dovolacou námietkou sťažovateľky o nedostatku odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu, keďže dospel k záveru, že v právnej veci sťažovateľky obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety predmetného stanoviska, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov. Argumentáciu sťažovateľky, podľa ktorej krajský súd nereagoval na jej otázku absolútnej neplatnosti zmluvy o pôžičke I, vyhodnotil najvyšší súd ako nepodloženú a neopodstatnenú. V tomto smere uviedol, že *„z odôvodnení rozhodnutí súdov oboch inštancií je v danom prípade dostatočne zrejmé, čoho a z akých dôvodov sa strany domáhali, čo navrhovali, z ktorých skutočností a dôkazov súdy vychádzali, akými úvahami sa riadil prvoinštančný súd, ako ich posudzoval odvolací súd, aké závery zaujal k jeho právnemu posúdeniu, s ktorým sa stotožnil. Rozsudky súdov oboch inštancií v ich obsahovej jednote vysvetľujú, prečo sa súdy nestotožnili s tvrdeniami žalobkyne, že predmetný právny úkon je neurčitý a že k jeho uzavretiu došlo pod psychickým alebo fyzickým nátlakom...*

... Obsah spisu v ničom neopodstatňuje tvrdenie dovolateľky, že odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil spôsobom zodpovedajúcim zákonu...“ (bod 20 napadnutého uznesenia).

45. Ústavný súd preto konštatuje, že v danom prípade sa najvyšší súd neodmietol zaoberať mimoriadnym opravným prostriedkom sťažovateľky, ktorým napadla rozsudok krajského súdu, ale jej dovolanie riadne preskúmal, no keďže dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania nezistil, sformuloval svoj právny záver o neprípustnosti podaného mimoriadneho opravného prostriedku podľa § 447 písm. c) CSP, teda rozhodol spôsobom, ktorý mu Civilný sporový poriadok vyslovene umožňuje.

46. Najvyšší súd sa teda ako dovolací súd v napadnutom uznesení podľa názoru ústavného súdu zaoberal a ústavne akceptovateľným spôsobom vysporiadal s námietkou sťažovateľky, ktorou odôvodňovala prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

47. Prípustnosť druhého dovolania sťažovateľka vyvodzovala z § 421 písm. b) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Sťažovateľka v podanom dovolaní nastolila dve otázky, ktoré považovala za právne významné otázky dosiaľ neriešené v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu.

48. Ústavný súd ozrejmuje, že jeho úlohou bolo zistiť, či právny názor, na základe ktorého najvyšší súd odmietol aj (druhé) dovolanie sťažovateľky podané v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP, bol najvyšším súdom aplikovaný ústavne akceptovateľným spôsobom v súlade s namietaným porušením označených článkov ústavy a dohovoru.

49. K námietke sťažovateľky, že najvyšší súd nesprávne vyhodnotil jej prvú otázku „váhy súkromnej listiny a miery dôkazného bremena v prípadoch pôžičiek väčšieho rozsahu a sporných okolností“ ako otázku skutkovú, čím jej v rozpore so zákonom odňal právo na prístup k súdu, ústavný súd poukazuje na bod 28 napadnutého uznesenia, kde najvyšší súd uviedol, že sťažovateľka je podľa obsahu predmetnej otázky presvedčená, že výpovedná hodnota kvitancie je odlišná v závislosti od toho, akej sumy sa týka, pričom v prípadoch

pôžičiek väčšieho rozsahu nemá súd takýto dôkaz považovať za postačujúci, ak vonkajšie okolnosti a prejavy nenasvedčujú, že k reálnemu poskytnutiu pôžičky skutočne došlo.

50. Ústavný súd v súvislosti s touto predostretou námietkou zdôrazňuje, že pri rozlišovaní právnych a skutkových otázok je treba v prípade pochybností postupovať v prospech dovolateľa. Odmietnutie dovolania z dôvodu, že uplatnené námietky nemajú charakter právnej otázky, je možné iba v prípadoch, keď je táto skutočnosť jednoznačná, pričom záver najvyššieho súdu o skutkovej povahe uplatnených námietok musí byť riadne odôvodnený (pozri obdobne nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 664/19 z 27. apríla 2020). Na nejednoznačnosť rozlíšenia medzi skutkovými a právnymi otázkami reaguje aj judikatúra ESLP, podľa ktorej nemôžu byť účastníci konania sankcionovaní, pokiaľ sú v dobrej viere toho názoru, že platne otvorili otázku (zásadného) právneho významu (porovnaj rozsudok ESLP z 12. 10. 2010 vo veci Adamíček proti Českej republike, sťažnosť č. 35836/05).

50.1 Po dôkladnom oboznámení sa s aj s touto časťou napadnutého uznesenia ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd zrozumiteľným, logickým a presvedčivým spôsobom vysvetlil, z akého dôvodu túto (prvú) otázku sťažovateľky posúdil ako skutkovú, keď uviedol, že *«otázka, či strana sporu svoje tvrdenia preukázala v procese dokazovania „postačujúcimi“ dôkazmi (teda či uniesla dôkazné bremeno), je otázkou skutkovou. Ani v prípade dovolania, prípustnosť ktorého je vyvodzovaná z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, dovolateľ nemôže úspešne napadnúť správnosť hodnotenia dôkazov prvoinštančným alebo odvolacím súdom (ani spochybňovať ich záver o unesení alebo neunesení dôkazného bremena), ktoré opiera o princíp voľného hodnotenia dôkazov.»*. Poukázal na skutočnosť, že sťažovateľka aj žalovaný v 1. rade si svoju povinnosť tvrdenia v súvislosti s otázkou poskytnutia peňažného plnenia splnili, pričom žalovaný v 1. rade svoje tvrdenie o odovzdaní peňažných prostriedkov v konaní preukazoval predložením kvitancie. Z uvedeného najvyšší súd vyvodil, že predmetom jeho prieskumu nemohol byť záver odvolacieho súdu o unesení dôkazného bremena, keďže *„otázka, či strany sporu v danom prípade uniesli dôkazné bremeno, je otázka skutková, ktorá nemá znak relevantnosti podľa § 421 ods. 1 písm. b/CSP“*.

50.2 Ak je teda sťažovateľka toho názoru, že ňou vymedzená otázka je nepochybne otázkou právnou, s uvedeným tvrdením sa nemožno stotožniť, pretože tak, ako uviedol najvyšší súd, nejde o otázku aplikácie právnych pravidiel na zistený skutkový stav, pričom sťažovateľka navyše túto otázku predostrela optikou vlastného hodnotenia skutkového stavu. Ústavný súd preto nenachádza dôvod, prečo by záver najvyššieho súdu vo vzťahu k posúdeniu tejto sťažovateľkou vymedzenej (prvej) otázky nemal z hľadiska ústavnosti obstať.

51. Pokiaľ však ide o argumentáciu sťažovateľky, že najvyšší súd nesprávne vyhodnotil ako neprípustné aj jej dovolanie v súvislosti druhou v dovolaní nastolenou otázkou, ktorú považoval vo svojej rozhodovacej praxi už za vyriešenú s odkazom na tri svoje rozhodnutia (sp. zn. 5 Cdo 205/2008, 7 M Cdo 12/2011, 4 Cdo 288/2015), ústavný súd musí prisvedčiť tvrdeniu sťažovateľky, že rozhodnutia uvádzané najvyšším súdom neriešia vzájomnú rozporupnosť, resp. neurčitost' ustanovení zmluvy v kontexte právnej veci sťažovateľky, ale týkajú sa len (ne)určitosti právneho úkonu ako objektívnej kategórie, avšak v iných skutkových a právnych súvislostiach než tomu bolo v prípade sťažovateľky. Napriek uvedenému však ústavný súd, majúci pritom na zreteli všetky súvislosti prerokúvanej veci sťažovateľky, zastáva názor, že z ústavnoprávneho hľadiska k zásahu do jej označených práv ani v tomto prípade nedošlo. Pre uzatvorenie zmluvy o pôžičke sa totiž nevyžaduje písomná forma, takže táto zmluva môže byť uzatvorená ústne aj konkludentne, a tak neurčitost' ustanovení zmluvy nebola v prípade sťažovateľky pre rozhodnutie podstatnou okolnosťou, pretože zásadným predpokladom uzatvorenia zmluvy o pôžičke ako reálneho kontraktu bolo predovšetkým odovzdanie predmetu pôžičky veriteľom dlžníkovi (sťažovateľke). Ak aj najvyšší súd skutočne neuviedol rozhodnutia, ktoré by výslovne riešili túto otázku sťažovateľky, je zrejmé, že rozhodnutie okresného súdu ani krajského súdu na nej zjavne nezáviselo.

52. K ďalšej námietke sťažovateľky, že predmetné rozhodnutia najvyššieho súdu nemožno považovať za ustálenú rozhodovaciu prax najvyššieho súdu, ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že ustálená rozhodovacia prax najvyššieho súdu je vyjadrená predovšetkým v stanoviskách alebo rozhodnutiach najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty)

publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a vecne na ne nadviazali (citované z odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 6/2017 zo 6. marca 2017).

52.1 Otázkou ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu sa zaoberal aj ústavný súd v náleze sp. zn. I. ÚS 115/2020, kde vyslovil, že „ak aj najvyšší súd mieni pod pojem ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu začleniť aj v príslušnej zbierke nepublikované rozhodnutia, musí byť rozhodovacia činnosť senátov najvyššieho súdu skutočne opakujúca sa. Len tak sa naplní záver, že ide o rozhodovaciu prax ustálenú. K tomu, že ide o rozhodovaciu prax ustálenú (a teda opakujúcu sa), by ďalej malo nasvedčovať to, že tieto nepublikované rozhodnutia sú verejne dostupné a ľahko dohľadateľné (najmä prostredníctvom internetu) aj pri bežnej lustrácii medzi rozhodnutiami najvyššieho súdu k danej právnej otázke, keďže ich je opakujúce sa množstvo. Ustálená prax musí byť zrejmá nielen dovnútra (že o nej vie najvyšší súd, prípadne sporové strany), ale aj navonok (vo vzťahu k verejnosti)“. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vyhodnotil aj túto sťažostnú námietku ako zjavne neopodstatnenú.

53. S ohľadom na už uvedené tak ústavnému súdu neostávalo iné než uzavrieť, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nevykazuje žiadny ústavnoprávny deficit, ktorý by odôvodňoval kasačný zásah ústavného súdu. Najvyšší súd podľa názoru ústavného súdu s ohľadom na všetky uvedené skutočnosti nepochybil, ak dovolanie sťažovateľky nepodrobil meritórnemu prieskumu, preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky aj v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde. Napokon ústavný súd pripomína, že právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nemožno stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom strán sporu vrátane ich dôvodov a námietok (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010).

IV.3 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu

54. Vo vzťahu k sťažovateľkou namietanému porušeniu jej základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu ústavný súd konštatuje, že v danom prípade nič nesignalizuje porušenie týchto práv sťažovateľky, keďže ústavný súd v posudzovanej veci nevzhliadol ani porušenie jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a rovnako ani práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

55. Aj v tejto časti preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

IV.4 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 47 ods. 3 a čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 ústavy

56. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v rozhodovaní krajského súdu a najvyššieho súdu nebolo zistené ani také pochybenie, ktoré by mohlo indikovať možnosť porušenia v ústavnej sťažnosti namietaného základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a súčasne ani porušenie čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 12 ods. 1 ústavy, ktoré navyše ani nemajú charakter základného práva alebo slobody. Porušenie predmetného základného práva a uvedených článkov ústavy totiž sťažovateľka namieta práve v spojení, resp. v nadväznosti na namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ku ktorého porušeniu v posudzovanom prípade sťažovateľky nedošlo. Aj v tejto časti preto bola ústavná sťažnosť sťažovateľky vyhodnotená ako zjavne neopodstatnená, a preto ju ústavný súd odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

57. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich

je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. januára 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu